

"Αν είναι αξιόπεινο το ανέβασμα έργου του γαλλικού κλασικού θεάτρου, όπως ο «Αρχοντοχωριάτης» του Μολιέρου, ή παράσταση της «Κόρης του Γιόριου», τραγωδίας του θορυβώδους Ντ' Αννούτσιο, μένει ανεξήγητη. Δίκαιο είναι να τιμηθεί βέβαια και το Ιταλικό θέατρο από την έθνική σκηνή μας. Μπορούσε όμως, υποθέτω, να διαλεχτεί ένα έργο αισθητικά σεμνότερο, άλλου συγγραφέα ή και του ίδιου άλλ' όχι ειδικά αυτό

(Και μία άπορία έξω... τόπου. Γιατί ν' αγνοείται ακόμη ο βέλγος Μαιτερλικ που αντιπροσωπεύει το κάτω-κάτω με το θέατρό του μίαν δόξα κληρη αισθητική: το Συμβολισμό;)

Η κριτική που είχε άδικαιολόγητες αντιρρήσεις για το ανέβασμα του «Καθήκοντος» του Γκαλγουάρθου, δράματος όχι μεγαλοφυούς βέβαια αλλά χαρακτηριστικά άγγλικού, βρέθηκε κατά το πλείστο σύμφωνα έπαινετική για την παράσταση της «Κόρης του Γιόριου». Θα διαφανήσω πέρα για πέρα μαζί της.

Ο Ντ' Αννούτσιο είναι μία φυσιογνωμία κάμποσο σήμερα ξεπεσμένη. Ανήκει στη χορεία εκείνη των προπολεμικά μεγάλων θεωρουμένων συγγραφέων που ξαφνικά άφανίστηκαν δίχως αξιοζήλευτην ύστεροφημία. (βλέπε και Ανατόλ Φράνς). Ο Ντ' Αννούτσιο, αφού έλαμψε κι' άστραψε στα προπολεμικά χρόνια, με τη βοήθεια επίτηδειας ρεκλάμας, τιμήθηκε από την Ιταλική κυβέρνηση, έγινε δούκας και ήσυχωσε. Το πρόγραμμα του, Έθνικού μας τον παρουσιάζει σαν ένα σωτήριο αντίδοτο κατά του νατουραλισμού που είχε οτεγνώσει την αισθηματική ατμόσφαιρα του κόσμου. Πραγματικά, ο Ιταλός ποιητής και πατριώτης ύψωσε τη θερμοκρασία της περασμένης γενιάς με μία λυρικήν έξαψη γνήσια μεσημβρινή κι' άναφτέρωσε για μία στιγμή το γόητρο του πάθους. Μά γρήγορα ο λυρισμός του εκείνος άποδείχτηκε έξωτερικός κι' επιπόλαιος. Στο μυθιστόρημα, αφού έσπασε το καλούπια του νατουραλισμού, έέχυσε μίαν αισθηματική μεγαληγορία άφορητη. Δοκίμασε να δημιουργήσει κάτι σαν σχολή ή κι' εποχή ακόμη για το έθνος. Μά, αν το κατώρθωσε, ή σχολή αυτή μένει από τις χειρότερες. Διακρίνεται για την άδειωσύνη της και την έλλειψη σοβαρότητας. Της λείπει άπόλυτα ή αισθητική σεμνότητα.

Το παράδοξο είναι πως αν ο ρομαντικός Ντ' Αννούτσιο είναι κακός, στις ρεαλιστικές του σελίδες γίνεται περίφημος! Τα διηγήματά του, οι «Ιστορίες της Πεσκάρας», μένουν άριστουργηματικά.

Όλα τα γνωρίσματα της κακής ντ' άννουτσιάκης τεχνοτροπίας βρίσκονται στην «Κόρη του Γιόριου». Στο έργο τούτο συνεργάζονται δυό στοιχεία: ένα ποιητικό (σπεύδω να το προτάξω), κι' ένα λαογραφικό. Θα ίσχυριστούν ίσως πως το πρώτο δικαιώνει το δεύτερο. Πιστεύω πως το δεύτερο άπορροφάει άνεπανόρθωτα το πρώτο.

Η «Κόρη του Γιόριου» είναι μία ιστορία χωριάτικη, με έντονο το χρώμα της δεισιδαιμονίας κάποιου όρισμένου γεωγραφικού τμήματος του Ιταλικού λαού. Έχει στιγμές βιβλικής όμορφιάς κι' ή δλη του γραμμή, στη δραματική της απλότητα, ταιριάζει με το χαρακτηρισμό της «βουκολικής τραγωδίας». Έχει ακόμη κι' ώραιους στίχους. Οι ώραίοι στίχοι έφαιγαν το ρομαντικό θέατρο. Μά από το έξεζητημένο αυτό συνονθύλευμα των δεισιδαιμονιών και της ψευτομουσικοπάθειας, λείπει ή βαθιά, ή έσωτερική εκείνη άνάταση, που θάδινε στην ύπόθεση το μεγαλειό του μοιραίου. Άπέναντι στο θέμα λείπει πρό πάντων ή πίστη κι' ή άμεση συγκίνηση του ποιητή. Μας πληροφορεί για περίεργα γεγονότα και τα καρικουδέει με τον ύποκειμενικό του λυρισμό. Η άσυμφωνία μένει χτυπητή άνάμεσα στα δυό αυτά στοιχεία. Δέ μιλά για τη σχηματικότητα των προσώπων, μία κι' ό ποιητής της θέλει ν' άγνοήσει το ρεαλισμό, ή τουλάχιστον δε,τι καλό κρύβει ο ρεαλισμός στην αισθητική του. Μιλώ για τον καμπο-

τισισμό της αισθηματικής του συγκίνησης. Ο Βαλέρυ λέει κάπου: «Συχαίνομαι τον αισθηματισμό όσο και την πορνογραφία»...

Τό έργο είναι μελοδραματικό κι' ανεβάστηκε με μελοδραματικό τρόπο. Τό πλήθος είχε γίνει είδος κόρου που από τά παρασκήνια διαρκώς μουρμούριζε, φώναζε, μούγκριζε ή τραγουδούσε. Οι μοιρολογίστριες δέν παρέλειπαν να άπογραμμίσουν κάθε αισθηματική στιγμή της ύπόθεσης, ως που κατάντησαν κυριολεκτικά άφορητες. Μά ή είσοδος του πλήθους στη σκηνή, τόσο σε κίνηση όσο και σ' εμφάνιση, ήτανε λαμπρή.

Τό Έθνικό θέατρο κινεί πάντα μ' έπιτυχία τις μάξες.

Ο κ. Ποριώτης μετέφρασε πολύ ζωντανά τό έργο. Κάποιοι γλωσσικοί τύποι μόνο, που άκούγονται δυσάρεστα στο θέατρο, μπορούσαν να λείπουν: ή άπλότη, ή ντροπαλότη.

Άπομένει ή έρμηνεία. Η «Κόρη του Γιόριου» παρουσίασε μίαν εύχάριστη έκπληξη: την κυρία Μιράντα που άναγκάστηκε να δράσει. Είτανε κυριολεκτικά άγνώριστη. Δέ θέλω να πω πως είχε τον βαθύ αισθησιακό παλμό που ό συγγραφέας φαντάστηκε για την ήρωίδα του. (Οι καλύτεροι ήρωες του Ντ' Αννούτσιο είναι εκείνοι που ελαύνονται από τό μεσημβρινό πάθος). Άλλά στον πυρετώδη ρόλο της Μίλας όχι μόνο στάθηκε καλά μά και ξεχώρισε. Κι' ό κ. Καρούσας, στον τύπο του όνειροπαρμένου Άλίγκη, έδωσε όλη την καλλιτεχνική του θερμή.

Όραίες οι σκηνογραφίες, έξόν από της δεύτερης πράξης. Καλαίσθητος κι' ό συνδυασμός των άποχρώσεων στην τελευταία, όπου οι πενηθοφορούσες γυναίκες δέν φορούν όμοιόμορφα τό μονότονο και τόσο σκληρό για τη σκηνή μαύρο. Μόνο τό υπερβολικά κομψό φόρεμα κ' ή λεπτή εμφάνιση της κυρίας Ρίτας Μυράτ, στο σημείο αυτό, ήτανε παράφωνα. Έμοιαζε κυρία του κόσμου φερμένη από περιέργεια να παρασταθεί στο τραχύ χωριάτικο πένθος και θύμιζε έτσι τη λαίδη του «Καθήκοντος» που θάλεγε σίγουρα σ' αυτή την περίπτωση: «Τρομερά ένδιαφέρον!...»